

بسم الله الرحمن الرحيم

بعضی از افراد هستند که مرخص از روزه گرفتن می باشند یعنی شارع مقدس به آنها اجازه داده تا افطار کنند و روزه نگیرند که صاحب عروة در این فصل به ترتیب آنها را نام می برد .

فصل ؛ وردت الرخصة فی إفتار شهر رمضان لأشخاص بل يجب: الأول و الثاني : الشيخ و الشيخه إذا تعذر عليهما الصوم أو كان حرجاً و مشقة فيجوز لهما الإفطار لكن يجب عليهما في صورة المشقة بل في صورة التعذر أيضاً التكفير بدل كل يوم بمد من طعام ، و الأحوط مدان و الأفضل كونهما من حنطة و الأقوى وجوب القضاء عليهما لو تمكنا بعد ذلك .

کسی که عطش داشته باشد باید افطار کند چه از تحمل عطش عاجز باشد یا بر او شاق باشد و واجب است که بدل هر روزی یک مد صدقه بدهد و أحوط دو مد است چه امید به زوال آن مرض داشته باشد یا نه و اگر متمکن شود أحوط بلکه أقوى وجوب قضاء آن است چنانچه أحوط آن است که مقدار ضرورت بیاشامد .

از جهاتی در این مسئله بحث شده است ؛ اول اینکه آیا یک مد ثابت است یا دو مد؟ . بحث دیگر این است که آیا این طعام باید فقط از حنطه باشد یا سایر چیزها مثل خرما و کشمش و غیره نیز درست است؟ . بحث دیگر این است که آیا این حکم فقط شامل کسانی می شود که اصلاً نمی توانند روزه بگیرند یا اینکه شامل کسانی که می توانند ولی دچار مشقت و عسر و حجر می شوند نیز می شود؟ . مطلب دیگر این است که آیا تصدق شامل هر دوی اینها می شود یا فقط شامل کسی می شود که روزه برایش مشقت دارد؟ . زیرا کسی که قدرت بر روزه ندارد اصلاً امری متوجه او نمی شود . بحث دیگر این است که صاحب عروة فرموده اند علی الأقوی اگر بعداً متمکن از روزه شدند واجب است که روزه هایشان را قضا کنند .

خوب و اما کتاباً و سنتاً و اجماعاً و عقلاً بر شیخ و شیخه به ترتیبی که عرض شد واجب است که صومشان را افطار کنند و اما کتاباً همان آیه ۱۸۴ از سوره بقره بر این مطلب دلالت دارد : « و علی الذین یطیعونه فدیة طعام مسکین » که طبق تفسیر أهل بیت(ع) یطیعونه شامل شیخ و شیخه و ذوالعطاش می شود .

و اما سنتاً اخبار زیادی در باب ۱۵ از ابواب من یصح منه الصوم داریم که بر این مطلب دلالت دارند که بعداً آنها را می خوانیم .

و اما اجماعاً ما بر این مطلب اجماع داریم و صاحب جواهر در ص ۶۱۲ از جلد ۱۷ جواهر نیز بر این مطلب نقل اجماع کرده است .

و اما عقلاً خوب معلوم است که در جایی که روزه ضرر دارد عقل حکم می کند به عدم جواز روزه و وجوب دفع ضرر ناشی از صوم .

خوب همانطور که عرض کردیم اخبار ۳ و ۶ و ۷ و ۸ از باب ۱۵ از ابواب من یصح منه الصوم آیه ۱۸۴ از سوره بقره را تفسیر می کنند ، خبر ۳ از این باب ۱۵ این خبر است : « و عن محمد بن یحیی ، عن محمد بن الحسین ، عن صفوان بن یحیی ، عن العلاء ابن زرین ، عن محمد بن مسلم ، عن أبی جعفر (ع) فی قول الله عزوجل ، (و علی الذین یطیعونه فدیة طعام مسکین) قال : الشيخ الكبير و الذی يأخذ العطاش ، و عن قوله عزوجل : (فمن لم یستطع فإطعام ستین مسکیناً) قال : من مرض أو عطاش » . خبر سنداً صحیح می باشد و همانطور که می بینید امام(ع) آیه را به شیخ کبیر و ذوالعطاش تفسیر کرده است .

خبر بعدی خبر ۶ از همین باب ۱۵ می باشد ، خبر این است : « و عن محمد بن یحیی ، عن أحمد بن محمد ، عن ابن فضال ، عن ابن بکیر ، عن بعض أصحابنا ، عن أبی عبدالله(ع) فی قول الله عزوجل(و علی الذین یطیعونه فدیة طعام مسکین) قال : الذین كانوا یطیعون الصوم فأصابهم کبر أو عطاش أو شبه ذلك فعلیهم لكل يوم مد » . در سند این خبر ابن فضال و ابن بکیر که فطحی المذهب هستند واقع شده اند و بعلاوه این خبر مرسل می باشد و همانطور که می بینید در این خبر نیز قول خداوند به پیرمرد و پیرزن تفسیر شده است .

خبر ۴ از این باب ۱۵ این خبر است: «و عن عدة من أصحابنا عن أحمد بن محمد عن علي بن الحكم عن عبد الملك بن عتبة الهاشمي قال: سألت أبا الحسن (ع) عن الشيخ الكبير والعجوز الكبيرة التي تضعف عن الصوم في شهر رمضان؟ قال: تصدق في كل يوم بمد حنطة». عبد الملك بن عتبة الهاشمي توثيق نشده است لذا سند روایت خوب نمی باشد ولی دلالتش بر مانحن فيه روشن است. خبر ۵ و ۹ و ۱۲ از این باب ۱۵ نیز برمانحن فيه دلالت دارند که دیگر آنها رانمی خوانیم، بقیه بحث بماند برای جلسه بعد...

و الحمد لله رب العالمين اولاً و آخرأ و صلى الله على

محمد و آله الطاهرين

خبر بعدی خبر ۷ از این باب ۱۵ می باشد، خبر این است: «محمد بن مسعود العياشي في (تفسيره) عن سماعة، عن أبي بصير قال: سألته عن قول الله عز وجل: (و على الذين يطيقونه فدية طعام مسكين) قال: هو الشيخ الكبير الذي لا يستطيع، والمريض». این خبر هم مرسل می باشد و همانطور که می بینید در این خبر نیز آیه به شیخ کبیر تفسیر شده است.

و اما خبر بعدی خبر ۸ از این باب ۱۵ می باشد، خبر این است: «و عن رفاة، عن أبي عبدالله (ع) في قوله عز وجل (و على الذين يطيقونه فدية طعام مسكين) قال: المرأة تخاف على ولدها، والشيخ الكبير». این خبر هم مرسل می باشد ولی دلالتش روشن است، خلاصه اینکه در این باب ۱۵ این چهار خبر آیه ۱۸۴ از سوره بقره را به شیخ کبیر تفسیر کرده اند.

خوب حالا می رویم سراغ روایات مربوط به این بحث، اخبار ۱ و ۴ و ۵ و ۹ و ۱۲ و از همین باب ۱۵ از ابواب من يصح منه الصوم به طور مستقل برمانحن فيه دلالت دارند یعنی تفسیر آیه مذکور نمی باشند، خبر اول از این باب ۱۵ این خبر است: «محمد بن يعقوب عن محمد بن يحيى عن أحمد بن محمد عن الحسن بن محبوب عن علاء بن رزين عن محمد بن مسلم قال: سمعت أبا جعفر (ع) يقول: الشيخ الكبير والذي به العطاش لا حرج عليهما أن يفطرا في شهر رمضان، و يتصدق كل واحد منهما في كل يوم بمد من طعام و لا قضاء عليهما، فإن لم يقدرأ فلا شيء عليهما». خبر از لحاظ سند در اعلى درجه صحت قرار دارد و دلالتش برمانحن فيه روشن است و البته در ادامه امام (ع) احکام دیگری را نیز بیان می فرمایند، و ما عرض می کنیم که در این مسئله سن ملاک نیست بلکه قدرت و عدم قدرت و مشقت و عدم آن میزان است.